

פרטיכל מס: ד/2

מישיבת ועדה החינוך

ביום ד', ט'ז בכסלו תש"י (7.12.49)

נוכחו חברי הועדה:

אלמליח אברהם
אסא עמי
גורי ישראל
דינבורג בן-ציון
זכרמלי אליהו
כהן רחל
נצר דבורה
פרסיץ שושנה - היו"ר
פנקס דוד צבי
ציזלינג אהרון
סמילנסקי יזהר
רזיאל-נאור אסתר

מוזמנים:

ד"ר בן-יהודה - מנהל מחלקת החינוך
מר אברך - מטעם משרד התרבות

נעדרים:

אילניח פיגה
ז'בוטינסקי ערי
לונשטיין מאיר דוד

הישיבה נפתחה בשעה 08.40.

סדר היום

- (א) שאילחות.
- (ב) ועד המנהל.
- (ג) אינרומציה על בתי-ספר הערביים.
- (ד) הרצאת בא-כוח אגף התרבות על בנינו ועבודתו של האגף.
- (ה) טונוות.

ש א י ל ת ה

ד.צ. מנסס:

עוררתי כבר בישיבה הקודמת את שאלת
במחנות העולים

ההרשמה לחינוך/ושמעתי את חטובתו של

ד"ר בן-יהודה שמכינינו כבר את ההרשמה מהצד הטכני. אני רוצה

להביא לחטומת"לב חברי הועדה חוכן מכתב שקבלתי מו"ה דיסקין,

רבה של פרוט"חנה, על אודות המצב במחנות. הוא כותב בין השאר:

"מורי התרבות שהם שליחיו של משרד החינוך והתרבות החתימו אלפי

עורים בטעמו על הצהרות שהם מבקשים למסור את ילדיהם לזרם חינוך

העובדים. המורים אשר היו מטעם ועד הישיבות גורשו מהמקום.

מנגנון של מיסיון ממש מטעם מוסדות אחראיים של המדינה פועל שם

להחתמת הורים... בעין-טמר נמצאים עשרת אלפים חימנים דתיים

אשר התעמלנים מתחייבים אותם על כל מיני הצהרות, מבלי שהם יודעים

על מה הם חותמים. מנגנון של עריצות ממש, מטעם מוסדות אחראיים

במדינה, פועל שם". אני רוצה לשאול את מנהל אגף החינוך אם הוא

יתחשב באיזו צורה שהיא בחתימות אשר נאספות בדרך זו של ציד נפשות.

אני מבקש להודיע לנו, איך משרד החינוך חושב לערוך את ההרשמה, כדי

למנוע כפיה מצפונית ושימוש... באמצעים בלתי כשרים כדי לרכוש

נפשות בבתי-הספר.

היו"ר ש. פרטיץ:

אמנם דברתי על כך בטבוע שעבר, אבל

אני חפצה עוד פעם להצטרף לשאילתא

של מר פנקס ולשאול: האם ידוע למשרד החינוך שאותו אגף התרבות

מתחייב מורים המשתייכים לזרמים אחרים, אשר שמשו עד כה בתור

מדריכים במועדונים, על כך שהם יעבירו את ילדי המועדונים האלה

לזרם העובדים ומתחייבים לשלם למורים האלה משכורת החל מ-16 לחודש

נובמבר, אני מחכוונת - לחברה.

ר. כהן:

שמעתי על שני מקרים בחיפה ורצייתי

לשאול את ד"ר בן-יהודה מהי מידת האמת

בהט. הדבר הראשון הוא, שמוציאים ילדים מבתי-ספר בגלל חובות של

השנה הקודמת; עד כמה שאני מבינה, החוק שלנו אינו נוגע לחובות

שכר הלימוד של השנה שעברה.

הויג'ר השני הוא, שמעכבים את ממעל
החלב בתוך בתי הספר. אני חושבת שחשכינו אחי, שאם יש ערך לכום
החלב בבתי הספר בדרך כלל, על-אחת כמה וכמה שיש לו ערך בימינו אלה.

גורי:

בישיבה הקודמת שאלתי את מנהל זגף
החינוך בקשר למלוי פסק הדין של השופט
בראשון לציון. עד כמה שידוע לי, מסרב ראש המועצה למלא אחרי פסק-
הדין. פניתי בענין זה למשרד החינוך, שאלתי בענין זה את ד"ר בן-
יהודה בישיבה האחרונה של ועדת החינוך ומניתי גם למשרד הפנים. משרד
הפנים ענה לי שמר אוטמטינסקי טען שאח פסק הדין אמר לפרש לכאן
ולכאן. אני חושב שהאדם היחידי אשר יכול לפרש את פסק הדין - זהו
שר החינוך ולא מר אוטמטינסקי ולא משרד הפנים. ממשרד הפנים אמרו לי
שאם משרד החינוך יפנה למשרד הפנים ויבקש לבצע את פסק הדין, הם
ישתדלו לבצע אותו. אני רוצה לבקש את משרד החינוך לעשות זאת.

היו"ר ש. פרסיץ:

הצעתו של מר גורי יכולי אולי להתקבל
על ידנו בצורה זו: לשאל את שר החינוך
למה הוציא את מחן פסק הדין מידי השופט, בהשאירו **לשופט** את זכות
הנתוח של המקרה ונטל לעצמו, בנגוד לאכרזתו בכנסת את זכות מחן פסק
הדין. מעל במת הכנסת, הכריז מר שזר באופן ברור מאוד שיתמנו שופטי
צדק אשר יבחנו ויבררו את כל הסכסוכים ויתנו את פסק דינם ופסק דין
זה יבוצע על ידי משרדו. לו היה נוהג כך לא היה מקום לטענות ומענות.
אני רוצה לחזור על בקשתי למשרד החינוך

לפרט את מסקי הדין של שופט הצדק במקרים אשר קרו, כדי שאנשים
המספרים היום כל מיני דברים, שמסקי הדין אשר נתנו אינם מתאימים
לפרוטיו של שר החינוך יבואו על ענשם.

הנה אותה מר גורי, מדבר על פסק הדין
בענין ראשון לציון. אחת יודע אולי מה כתוב בו? אני - לא. מדברים
על פסק דין זה בצבור ואני חושבת שגם אחת וגם אני רשאים לדעת מה
היה בעצט, פסק הדין, לפני שנדרוש ממשרד החינוך או משרד הפנים
לאחוז באמצעים כדי שפסק הדין יבוצע בראשון לציון. לכן אני מבקשת
(א) **לברר** קודם, מה הייתה

הפרוצדורה של הוצאת פסקי-דין, אם היא היתה בהתאם להכרזה השר
בכנסת (2) מה היה פסקי-הדין.

י. גורי: סמכותו של משרד החינוך לבצע פסקי-דין,

אבל כדי לבצע פסקי-דין דרושים כמה

תנאים, קודם כל שמי שצריך לקיים את פסקי-הדין - יקיים אותו.

בפורום זה נחנה לחברי הכנסת ההזדמנות

להשמיע באזני משרד החינוך כל מיני עצומות של הציבור. אני השמעתי

את עצומותי ולא יוחר. את הגב' פרסיץ דורשת שתכנון של פסקי-דין יהיה

ברור, ^{נניח להחליט לזה} ~~לדעת~~ ^{שהוא מתפרט גם בעתונות,} אבל יש צורך לחלקו גם

בתיקי חברי הועדה, ולהנחות בוויכוחים.

ד.צ. דינבורג: בישיבה הקודמת שאלתי בענין חוקה

האוניברסיטה ואמרו לי שלא נחקבל

דבר כזה. אמרתי, הבאתי אתי לישיבה זו את המכתבים שנשלחו עלייך

למר שזר. (ד"ר בן-יהודה: מר שזר חלה בינתיים, כך שלא קבל את

המכתבים).

מה עושה משרד החינוך בקשר לבתי-ספר

מיוחדים, למשל, בבתי-ספר לנכים, ביחסי-חינוך לעוורים וכו'.

א. רוזנאל-נאור: בשנים האחרונות היה נהוג להקציב

למצטיינים
סטיפנדיות/צבתי-הספר העממיים,

על-מנת שיקבלו חינוך בבתי-ספר היכוניים. על פי רוב היו סטיפנדיות

אלה נתנו ע"י העיריות והמועצות המקומיות. רציתי לדעת אם

הסטיפנדיות הניתנות השנה, ניתנות רק ע"י העיריות והמועצות המקומיות,

או שגם משרד החינוך מקציב אף הוא סטיפנדיות, ומה חלקו של משרד

החינוך בהקצבות אלה. רציתי לדעת אם ישנן סטיפנדיות גם להשכלה

גבוהה ומקצועית, אם ישנן, באיזה דרך אפשר להשיג אותן? רציתי

לדעת אם תינתן עזרה לבתי-ספר מקצועיים עבור נוער המשתלב במקצועות

מסויימים ומה היא הפרוצדורה המקובלת.
האט חלה החקדמות בקשר לתביעתם
של המורים להכיר בהם כעובדי המדינה?
שמעתי מכמה מורים חדשים אשר נכנסו
השנה לעבודה, וטעדי עתה טרם קבלו את משכורתם. רציתי לדעת אם לחודש
שכבר נמצאו לי בעלים, ובכלל, אם המנהג הזה שמורים חדשים
אריכים לחכות תקופה ארוכה לקבלת משכורתם, אם זהו מנהג אשר יוסיף
להתקיים גם אחרי הקמת משרד החינוך.

א. ציזלינג: אני מודה קודם כל על החומר שקבלתי,

אבל אני מבקש עוד תומר. אני מבקש

את הצעת התקנון בקשר עם הטלת חוק החינוך; קראתי בכל העיונים שהחומר
הזה כבר מוכן, אט"כ, אני מבקש לראות. שמתי לב שהחומר שהוגש
לנו ביחס לתוקת העבודה - עד כמה שהטפיקתי לראותו, חסר בו ענין
קומת הפנסיה. אני מבקש שנקבל גם את הענין הזה, כדי שכל ענין המורים
ותנאי עבודתם יהיו נהיית לנו. בקשתי את התקנון, לפיו מחלקים את
החקציבים, כלומר היסודות של קביעת החקציב: גודל הכתם, מינימום
של כתם, כתם מצורפת ומפחת של ההשתתפות בחקציבים. אני חוזר על בקשתי
ורוצה לקבל גם את החומר הזה.

אני חוזר לענין הנערים העובדים.

אני רוצה לדעת אם דינם שווה לדינם של הנערים האחרים. אמנם, חוק
חינוך טובה טרם הומעל, אבל טרם החינוך הודיע בשעתו כי כל מי שבא
לביית-הספר אינו מוחזר ואין רשות לגבות ממנו שכר-לימוד. האם דינם
של הנערים העובדים הוא כדין נערים אלה?

י. גורי: הציבור הרחב צריך לדעת שישנו בחוק

לימוד חובה סעיף 6, פסקא ד' האומר:

" שלט אדם, לפני הכנסת חוק זה לחקמו, לרשות מקומית, או לגוף או
לאדם אחר שהוא רשות חינוך מקומית לצורך חוק זה, דמי הרשמה או כל
תשלום אחר/ הלימודים של ילד או של נער בשנת הלימודים ת"י, חייבת
הרשות המקומית, או אותו גוף או אדם אחר, להחזיר למשלם את דמי
ההרשמה וכל תשלום אחר ששלם; אך רשות מקומית חתיה רשאית לזקוף את

טכום דמי ההרשמה וכל השלום אחר שקבלה על חשבון כל ארנוכה שהמטלה
חייב לאותה רשות מקומית לפי החוק". ברגע שחוק זה מתפרסם ב"רשומות"
הוא מקבל חוקף. הרשויות המקומיות ממשיכות לגבות עדיין את מס החינוך
רק משום שלא קבלו הוראה, רק משום שלא נחקבל צו לבצוע החוק הזה.
הטעיף הזה מקבל חוקף עם פרסום החוק ב"רשומות", אך הציבור צריך
לדעת שכל השלום שהוא משלם על חשבון סכר הלימוד יזקף על חשבון
המסית שהמטלה חייב לאותה רשות מקומית ברגע שינתן הצו. צריך שיעשה
דבר זה, כדי שהציבור ירגע.

ד"ר בן-יהודה:
אני צריך לחזור עוד פעם על בקשתי
מהישיבה האחרונה, ששאלתם המופנות
לוועדת החרבות המסרנה בכחב.

ביחס להרשמה במחנות העולים על ידי
עובדי החרבות, איני יודע על כך דבר. אנו לא נחשב בכל חתימות
שחובאנה אלינו. אנו עוברים עכשיו במחנות ומסדרים קודם כל רשימות
על מספר הילדים וגילם. בזמן הקרוב ביותר, אולי עוד בשבוע הבא,
נעבור בכל המחנות ונסדר את ההרשמה, כמי שעשינו זאת בכל המקומות.
לפי הוצאות ההרשמה, נפתח את בתי-הספר.

ביחס לשאלחה של גב' כהן, לא ידוע לי
על מקרים שמוצאים ילדים מבית הספר. עד כמה שידוע לי בכלל לא גבו
סכר לימוד בחיפה גם בשנה שעברה. אם ימצאו לי מקרה מיוחד של הוצאה
מבית-הספר בגלל סכר-לימוד של אשתקד, אברר את הדבר.

מפעל החלב זוהי בעיה מעניינת. מפעל

החלב היה שייך לוועד הלאומי וניהל אותו ד"ר קצנלסון. כאשר הועד
הלאומי התפרק, פנה אלינו ד"ר קצנלסון ובקש מאתנו חמיכה של 3000
לירות בכדי לנהל את מפעל החלב. הסכמנו לכך, אולם ד"ר קצנלסון נסע
ונחברר כי מפעל החלב צריך לעלות לנו ב-30 אלף לירות ואיננו יודעים
איך לטדר זאת. בכדי לא למנוע את חלוקת החלב מצאנו דרך שהדבר ימטר

באופן ארעי לעיריות על אחריותן ואנחנו הקצבנו חמיכות בגמל של
צמח חבציה מסבכת מצוד
14 אלף לירות, עד אפריל. / המורים / מבקשים מאתנו שלא נעשה זאת
כיון שזהו מקור לחוסר חנוך, כי הילדים אינם רוצים לשחות את החלב.

איננו רוצים לפסוק בענין זה, נחמה לבואו של ד"ר קפנלסון, אז נדון בענין זה ונחליט. בכל-אופן, בחיפה, הוצאתו לפועל של מפעל החלב מתחיל.

בדבר שאלוחיו של מר גורי.

מסקידין של השופט לא הוטל על המועצה המקומית, הוא הוטל על משרד החינוך ואנחנו בצענו אותו. מסקידין היה, שצריך לסדר הרכמה חדשה בשלש המקומות: יעזור, שיבת-ציון ושיכון המזרחי. אנחנו בצענו את מסקידין הזה. בית-הספר בשיבת ציון מטחדר כסניף של בית-החינוך ואנחנו נשלט לכל מורי בית-החינוך בראשון-לציון, יחד עם המורים של שיבת-ציון, את כל המשכורות המגיעות להם. יכולות להיות הפליות מצד המועצה המקומית בעניני ציוד וריהוט, אבל אנו רואים את המורים בשיבת ציון, כמוכרי על ידינו והם יקבלו את משכורתם במלואה.

ביחס לחטולם שכר-הלימוד, ישנו הבדל בחוק בין חוקף לבין בצוע; כל חוק מקבל חוקף לאחר שפורסם ב"רשומות", אבל מקבל יכולת בצוע לפני פרסום הצווים. עד עתה לא שלחנו לרשויות צו לחת חינוך חינוך, אולם אין כבר כיום מקום שלא החליט בעצמו על חינוך חינוך. ישנה בסעיף נקודה אחת הטענה עוד בירור. עורכי-הדין טוענים, שאין אפשרות להוציא צו בענין החינוך מבלי להיועץ תחילה במועצה החינוך, וכידוע לכם, מועצת החינוך עדיין אינה קיימת. מלבד זאת ישנו בחוק סעיף, האומר כי רשויות החינוך רשאיות לגבות חטולים עבור שירותים, מלבד שירותים שהשר יגדיר אותם כשירותים מקובלים. בשעה שיפורסם הצו יהיה ברור שעבור שכר לימוד אין לגבות כל חטולם.

צו זה יצא עוד בחש"י והוא יהיה רטרואקטיבי/מאוקטובר^{החל}.

לשאלתו של מר דינבורג בענין מפגרים

ונכיים, כבר עטינו צעדים בענין זה ואנו מקימים לענין זה מדור מיוחד. באנו בדברים עם אדם אשר יעמוד בראש מדור זה ויטטל בכל הילדים שאין להם מקום בבית-הספר רגיל. לפי שעה אנו מאחדים את כל הילדים האלה אף על פי שמבחננה פדגוגיה אין דבר זה רצוי. אני מקווה שהמסא-רומחן בענין זה, יגמר בקרוב והמדור יתחיל לפעול.

ביחס לטאלותיה של הגב' רוזאל.

יש לנו מסעל של סטיפנדריות שאנו נותנים לילדים הגומרים ב"ח"ססר עממי, כדי שיוכלו להמשיך את למודיהם בבית-ספר חינוכי או בבית-ספר מקצועי חינוכי. מסעל זה אינו של הרשויות המקומיות, זהו מסעל של אגף החינוך ונקרא על שמו של ד"ר מוסנזון. בשנה זו חלקנו קרוב ל-10 אלף לירות עבור סטיפנדריות. המועצות המקומיות אינן משתתפות במסעל זה מלבד חל-אביב אשדוד וספיספה עוד וכומיט, לוקחת עוד נקודות אחדות מתחת לקו שלנו ומחלקת סטיפנדריות נוספות. מלבד חל-אביב אינה עושה זאת שום מועצה מקומית. ביחס להשכלה גבוהה, זוהי השנה הראשונה שהכנסנו בחקציב זכות לסטיפנדריות גם להשכלה גבוהה. יתכן שנצטרך להשתמש בזת, יותר לשם הכנת מורים מאשר לאנשי מדע טהור. אנחנו מתחילים להרגיש חוסר במורים בעלי רמה מדעית ויתכן שנקדיש את הסטיפנדריות האלה כדי להבטיח את האנשים אשר יעבדו אחר-כך בבתי-הספר. ברור שאנו חומכים גם בבתי-ספר ערב להשתלמות.

בקשר לחביעת המורים להכיר באור כעובדי

המדינה ולשביחה המאימת אתר חנוכה, בענין זה היחה פגישה עם ראש הממשלה, לפי י זמחה של הסתדרות המורים. ראש הממשלה ביקש אינפורמציה בענין זה ואני מקוה שהמורים החפזו מהמגישה הזאת מחוך הרגשה שבאופן עקרוני איש אינו מתנגד לבקשתם. מצד משרד החינוך, אנחנו הודענו להם שבאופן רשמי נחמוך בבקשתם ונעשה את הכל כדי שהדבר יתקבל. על הפרטים של השיחה שהיחה בין ראש הממשלה והסתדרות-המורים, על כך איני מוסמך למסור; אם ראש הממשלה ירצה, יפרט את הפרטים הללו.

ביחס לאי-חלונת מסכורתם של המורים

החדשים בחודש ספטמבר, שנת התקציב של משרד החינוך הוא מ-1 לאוקטובר עד 1 לאוקטובר, בעוד שהלימודים בבתי-הספר מתחילים בדרך כלל בספטמבר. עכשיו אנו רוצים לשנות את התקציב שלנו מ-1 לספטמבר עד ה-1 לספטמבר, וכטנציע את התקציב מאוריל עד אמריל, נקח חמישה חדשים משנה זו ושבעה חדשים מהשנה הבאה. פנינו למועצות המקומיות בבקשה להביע את חרות דעתם בענין זה, למי טעה קבלנו חשובה מירוטליה שהיא מטכימה לכך. אנו יודעים

שמבחינה תקציבית אנו מטסידים בענין זה, אבל אנו מלחרים על כך, כדי להפטר מצרה זו של אי-השלוח משכורת המורים בחודש ספטמבר.

ביחס לבקשתו של מר ציזלינג בענין

התקנות של הצוויים, אנחנו מעבדים זאת. אנו נגיש זאת לשר החינוך ואם הוא ירשה, נביא זאת גם לפניכם.

ביחס לפסקי-הדין, משלש השופטים

שמונו הופעל רק אחד ורק פעם אחת. הוא הגיש לנו חוברת המכילה את

חוות דעתו על כל הבעיות. החוברת הזו נמסרה לשר החינוך ובידו

לעשות כפי רצונו. באופן מעשי, הבעיה שהוצגה לפניו ביחס לשלש

המקומות בראשון-לציון, חשובתו היחה לסדר הרשמה חדשה והרשמה זו

בוצעה. אם ברצונכם שאפנה לשר החינוך בבקשה למסור לכם את פסקי-

הדין - אעשה זאת.

י. גורי: אני מבקש להעמיד לסדר היום של הישיבה

שתקיים בשבוע הבא, ארבעה סעיפים:

(א) האם מותר לפרטט את החוק כולו, או חלק ממנו, לפני שיצאו הצוויים;

(ב) האם אנו יכולים ליעץ למדינה ולמשרד החינוך להמשיך בסדר החיים

לפי נוסח הועד הלאומי, או לפי נוסח המדינה?

(ג) מועד תקציב שנת הלימודים.

(ד) האם צריך להמציא את הצוויים לוועדת החינוך לפני פרטומם, כפי בקשת

מר ציזלינג.

א. ציזלינג: אני מבקש שמיד לאחר הדיון בבתי-הספר

הערביים נדון במעמד של עובדי החינוך.

היו"ר ש. פרטיץ: אני מבקשת לדון על כך בשבוע הבא.

בענין זה פניתי לכמה מוסדות בטאלה

במה דבר זה יכול להתבטא בתקציב המדינה. טרם קבלתי חטובה על שאלתי

זו, אני מקוה שבמשך השבוע אקבל אוחה, כך שנוכל לדון בענין זה

בישיבה הקרובה.

א. ציזלינג: איני רוצה שיווצר מצב ביניים אשר נותן

אפשרות לדחות את הדבר. ברור שמעמדם של עובדי החינוך לא היה מחערור אילמלא דרישתם של המורים, אבל אני רוצה להציג זאת יחד. כיון שתג החנוכה חל בשבוע הבא ואני יכול להניח שהממשלה חתן את חשובתה, איני רוצה שהענין יוכרע לחצאין. אם הדבר יוכרע עוד בשבוע הבא, אני רוצה שדעתנו חתן עוד השבוע.

ד"ר בן-יהודה: עד השבוע הבא הדבר עוד לא יוכרע.

א. ציזלינג: אס"כ, אני מטכ"ם לבקשתה של הגב' פרסיץ לדחות את הדיון לישיבה הבאה.

סעיף ב) - ועד המנהל:

היו"ר ש. פרסיץ: מר פנקס בקט ממני לדחות את סעיף ועד המנהל לישיבה הבאה. אני מקוה שלא חתגדו לבקשתו.

הסעיף נדחה לישיבה הבאה.

סעיף ג) - אינפורמציה על בתי-הספר הערביים.

ד"ר בן-יהודה: בתי-הספר הערביים נפתחו עוד בראשית שנת

תש"ט. בתי-הספר הערבי הראשון נפתח ביפו. הוא נפתח עוד בספטמבר 1948. לאט לאט הולכים ונפתחים סאר בתי-הספר הערביים בערים ובכפרים. בתי-הספר האחרונים נפתחו עכשיו בכל הכפרים של המשולש, אשר עברו אלינו לפי ההסכם עם עבר-הירדן. במקומות אלה בתי-הספר הם מלאים, כי שט לא היתה בריחה. כמובן שדבר זה מוטיף לנו על החקציב ועל העבודה. העבודה כולה מחנהלת בסדר הודות לעבודתו של מר בן-אור (בלום) שמצאנו בו, לפי דעתנו, את האדם המתאים למטרה זו. הוא היה בקי בשאלה זו גם קודם.

הוא מקובל מאד בכפרים הערביים והשתגל יפה לעבודה, אף על פי
שעבודתו בממשלה המנדט הייתה ברמה אדמיניסטרטיבית הרבה יותר
נמוכה.

רשת חינוך זו הולכת וגדלה מיום ליום

שביעות-רצון מרובה עד מאד מצד הערבים וגם מאדנו. כיום לומדים
בבתי-הספר הערביים קרוב ל-15 אלף תלמיד, מהם 11 אלף ו-400 בנים
ו-3 אלף ו-200 בנות, כלומר, 77% בנים ו-23% בנות. יש לנו
סטטיסטיקה מדוייקת של חלוקת הבנים והבנות לפי הכתות. מענין
שיש סולם יורד בדיוק מ-א' עד ח'. בכיתה א'-יש 50% בנים ו-50%
בנות. בכיתה ב' - מספר הבנות הוא קרוב ל-45% והמספר הנשאר ויורד
עד ח' שטח אחוז הבנות הוא 3-4%. רוב הכתות האלה הן של בנים בלבד
ודבר זה מובן, כי בכיתה ח' הנערה או שהיא נשואה, או שומרים
עליה שלא תצא באופן חורשי מהבית.

בבתי-הספר הערביים עובדים למעלה מ-305

מורים, כלומר 48 ילדים באופן ממוצע על כל מורה. הממוצע אצל
היהודים הוא הרבה יותר נמוך. אם נחלק את מספר הילדים היהודים
בארץ למספר המורים, יצא שעל כל מורה ישנם 20 תלמידים.
לחפחנו, עלי להגיד שבקרב הערבים ישנן כתות של 80 ילד ויותר.
הסיבה לכך היא המחסור במורים; אין יכולת להשיג אנשים המתאימים
לטמט כמורים בבתי-הספר הערביים. בין המורים בבתי-הספר הערביים,
ישנם 19 מורים יהודיים, וביניהם רק 14 משמשים באופן ישיר בחפקיד
של מורים לעברית. הם מעורבים בין הערבים. מחמשת המורים היהודיים
שאינם מלמדים עברית, רק שני מהם יודעים עברית והשאר אינם
יודעים עברית. /מורים השתמשנו בחומר האנושי הטוב שבא מבגד
וסוריה אשר נכנסו למעגל העבודה בבתי-הספר הערביים. כאמור,
16 מורים מלמדים עברית בבתי-הספר הערביים; בשנה שעברה היו
לנו רק שני מורים לעברית, כי לא יכולנו למצוא יותר, באופן
שעברית אין מלמדים בכל בתי-הספר, מלמדים רק במספר קטן של
בתי-הספר. בדו"ח שהגישו לנו בענין זה לא כתוב בכמה בתי-הספר
מלמדים עברית. מתחילים ללמד עברית רק מכתב ג' ומעלה. בתחילה
ממדי. רק שלש שעות בשבוע, אחר-כך חמש שעות בשבוע - זה בכתות
ד'-ה', ואחר-כך מלמדים טוב 4 שעות בשבוע. היחס מצד הערבים ללמוד

העברית הוא מצויין. הם דורשים מאתנו לוח להט מורים לעברית,
אך איננו יכולים למלא את בקשתם, כיון שאין לנו מורים.
ענין זה כרוך גם בקשיים טכניים. היה זמן שגם משרד הבטחון לא
הטכנים שילכו מורים באופן חמשי ללמד בכפרים הערביים. עד היום
אין גם אפשרות לשכן מורה עברי בכפר ערבי, כך שענין זה עולה
לנו בכסף רב.

המורים הערביים אינם מקבלים את

המטכורת המלאה, הם ממשיכים לקבל את אותה המטכורת שקבלו בתקופת
המנדט, מלבד תוספת היוקר אשר אותה הם מקבלים במלואה. אין אפשרות
לטלוח מורה עברי לכפר ערבי ולתח לו את אותה המטכורת שמקבל
המורה הערבי. מלבד זאת דורש מורה כזה את כל ההוצאות של הנסיעה
והחיים בכפר הערבי והובר כרוך בתקציב גדול, פי כמה וכמה.
בכל-זאת, לא היינו נמנעים מלעשות זאת, אך קשה למצוא את האנשים
המחאימים ומעוניינים לכך.

הקו שאנו נוקטים לגבי בתי-הספר

הערביים הוא השואה ביחס לבתי-הספר היהודיים. לפעמים יש נטייה
להעדיף את בתי-הספר הערבי על היהודי, אנחנו איננו נוקטים
בשיטה זו. לפעמים יש נחיה ניכרת להפלות/את בתי-הספר הערבי,
אך גם בשיטה זו איננו נוקטים. הנטייה שלנו היא לתת לבתי-הספר
הערביים את כל המגיע להם בהשואה עם בתי-הספר היהודיים.

למשל, בענין שנות הלימודים: בתי-הספר הערבי בממשלת המנדט היה
לכל היותר בן שבע כחות, ברוב המקומות היו רק 4, 5, 6, כחות
וכחה ח' נחשבה כבר לכחה של בית-ספר תיכון, וכאלה היו בארץ
רק אחד או שניים. אנחנו נתנו הוראה לכחות כחות ח' בכל בתי-
הספר העממיים, בכל מקום שאפשר. עכשיו ישנה כחה ח' ב-12
בתי-ספר; בחיפה ישנו בי"ס שש בו גם כחה ט'. ישנם בתי-ספר
שלא פתחנו בהם כחה ח', מפני שלא הייתה בהם עוד בשנה שעברה
כחה ז'. פתחנו כחה ז' בבתי ספר שהיו בהם רק 6 כחות ונמטיח
להשוות את מספר שנות הלימודים כמו בבתי-הספר היהודיים.

ישנו גם בית ספר תיכוני אחד בנצרת. לפי שעה יש בו רק כחות
ט' ו-י' - חמישיה וששית - אבל נעשה את הכל כדי להשלימו.

ישנו גם גן/אחד ילדים ערבי הנמצא ברשותנו; הוא נמצא ברמלה. ענין הגן אין לו מוניטין בין הערבים.

מספר בתי-הספר הערביים הוא 68,

ממג'דל-גד אשר בדרום ועד חרשיחה וגוש חלב בצפון. בתי-הספר הגדולים ביותר נמצאים בנצרת. בנצרת ישנם שלשה בתי-ספר: ביה"ס עממי לבנים שבו לומדים 738 תלמידים, ביה"ס עממי לבנות שבו לומדות 730 תלמידות, וביה"ס עממי לילדים המכיל 423 תלמידים. ביה"ס הקטן ביותר נמצא ברחניה - בין 30 תלמיד, 15 בנים ו-15 בנות. מתוך 68 בתי-הספר הערביים, 37 בתי-ספר הם מעורביים. קודם בתי-הספר הערביים היו ברובם נפרדים לבנים ובנות; השנה גדל מספר בתי-הספר המעורביים. אנחנו לא להצנו עליהם, אבל מתוך הרצון שבתי-הספר יהיו משופרים יותר, הסכימו להנהיג בתי-ספר מעורביים ואין שום התנגדות לענין הזה.

השנה הזאת - לפי המשכורת של חודש

נובמבר - העלה לנו משכורת המורים ושמשים אחדים של הערביים ב-125544 ל"י. אם יפתחו בתי-ספר חדשים, כמובן ששכורת זה יגדל. בתי-ספר חדשים יכולים להפתח רק אם יהיו הסכמים חדשים, קבלת פליטים או, עם חוק חנוך חובה יקיף מספרים גדולים, בעיקר מצד הבנות. שכר זה יעלה לנו מלבד הוצאות המנגנון, מנגנון המפקחים ונטיעות המפקחים שהם על חשבוננו. בזה ישנו יחס ^{עדיפות} של/לחנוך הערבי על גבי החנוך היהודי, מלבד אולי החנוך של ילדי העולים, אם כי לאט לאט אנו מעבירים את בתי-הספר הערביים לרשויות המקומיות. ההוראה שניתנה השנה הייתה, להעביר את בתי-הספר לרשויות המקומיות, אבל הדבר נחקל בקשיים ובהתנגדות חזקה מצד החושבים. מענין, שעריר כמו נצרת, עיר לא קטנה שמספר הילדים הזקוקים בה לביה"ס, הוא גדול מאד, חושביה מתנגדים להשתתף בהחזקת החינוך. מענין, שכפרים רבים קבלו עליהם את עול החנוך, אחדים כבר משלמים בעד השמשים והציוד, אבל אחדים גם בזאת אינם ממהרים להסכים. השיטה שלנו היא להעביר לאט לאט את בתי-הספר לרשויות המקומיות; אנו מקוים להצליח השנה להפטר לפחות מההוצאות אחרות, מלבד משכורת המורים.

לפי שעה לא שנינו את ספרי הלמוד הערביים.

ישנה ועדה הבודקת את ספרי הלמוד וישנם מחסנים עצומים של ספרי-למוד ערביים בארץ. מענין, כי אחרי שהוכרזה המדינה הגיע משלוח של ספרי למוד ערביים שהוזמנו ע"י מחלקת החנוך של ממשלת וואנדט ואנחנו נאלצנו לפדות את המשלוח ולשלם בעדו כסף רב. אנו חייבנו את המקומות לקנות את הספרים הללו, אבל אנו בעצמנו מוכרחים לטפל במכירתם. דבר מענין הוא, שהועדה הבודקת, לפי שעה, לא מצאה עדיין בספרי הלמוד לקויים רציניים מבחינה לאומית. באופן סופי איני יכול למסור לכם את הדעה בענין הספרים הללו, כי הבדיקה עדיין נמשכת.

על רשת החנוך הערבי מפקחים ברגע זה שני יהודים, מר בן-אור ומר סלמון. ישנו עוד מפקח ערבי שמצאנו אותו למתאים, פחות או יותר. קשה לראות את האדם הזה כמפקח, אבל מסרנו לו חפידים אדמיניסטרטיביים בנצרת. עכשיו קבלנו שני מדריכים יהודים אשר יעברו במקומות וידריכו את האנשים לעבודתם הפרגוגית, באופן שמספר המפקחים על בתי-הספר הערביים יהיה 5, במקום אחד בשנה שעברה. מלבד זאת ישנו מזכיר מיוחד למדור זה ונצטרך לקבל עוד חפידים אחדים לשם הרחבת העבודה ולשם בצוע חוק חינוך חובה.

השאלה העיקרית שבה אנו מטפלים כעת,

היא, פתיחת סמינר בשביל החינוך הערבי. בקיץ התקיימו קורסים משותפים של המורים הערבים והמורים היהודים המלמדים ערבית; הקורסים התקיימו בנצרת. אם כי אי אפשר להגיד שהיה בהם ערך סמנריוני רב, אבל בכל-זאת, היה בזה ערך רב לקירוב הלבבות ולהשפעה על הרמה הפרגוגית של המורים הערביים.

זה הרי את רצונם והכרחם של המורים הערביים שצריך

ללמוד. אנחנו רוצים להקים מוסד קבוע להכשרת מורים ערביים ומר סלמון קבל עליו לעבד במשך הזאת את התכנית ולבצע את ענין פתיחת הסמנריון. אנו רוצים לפתוח קורס מרוכז להדרכת מורים למשך חדשים מספר. הקורס הזה יהיה כנראה ביפו, כי אין לנו אפשרות למצוא מקום מתאים לכך בתיפה. בקורס זה יקבלו עשרות אנשים צעירים - בנים ובנות - הכשרה מרוכזת לעבודה בבתי-הספר, כדי שיוכלו להכנס כבר בשנה הבאה להוראה. הדבר הזה כרוך בקטיים רבים גם מבחינת ההשכלה; אילו היינו מקפידים על ענין ההשכלה, היינו מוצאים מספר קטן של אנשים.

ישנו עוד קטני בזה שהמוסד הזה צריך להיות פנימי, כי לא נמצא קנדידים אם הם יצטרפו לחזור לבתיהם ואין עיר אחת יכולה לספק את מספר הילדים. רצינו להתוות את המוסד הזה דוקא בתוך היישוב שלנו, כי אנו רוצים שההסתכלות בבתי-הספר העטה דוקא אצל היהודים. בינתיים מצאנו מקום מתאים ביפו, אבל דענונו היא שהסמינר הקבוע צריך להיות בחיפה. הדבר הזה דורש הקציה גדולה והנה מוכרחים לקטות זאת על חשבון הלומדים, אם כי נצטרך גם לעזור על ידי השקעה ברהוט וציווי ועוד. הסמינר ייפתח כנראה בראשית ינואר ובינתיים הוא ישמש גם מבחן לתכנית של הסמינר הקבוע שאנו חושבים להקים בחיפה.

מלבד רשת החינוך הערבית שלנו, ישנם ילדים ערביים רבים הלומדים בבתי-הספר של המסיון. אין לנו עדיין סטטיסטיקה מדוייקת של כל הלומדים בבתי-הספר של המסיון, כי לא כל המסיונים נענים לבקשותינו להודיע לנו על מספר התלמידים הלומדים בהם. ישנו חוק ממטלת המנדט אשר למיני אסור לטלות מפקחים לבתי-הספר של המסיון, מלבד מנהל מחלקת החינוך הממשלתית. כמובן, שדבר זה יצטרך להשתנות. כאשר נפרט את הצוים הראשונים על רשימת בתי-הספר הרשמיים ובתי-הספר המוכרים, התעורר שאלת המסיונים; אם הם ירצו לקיים את תכנית הלומדים שלנו, הם יצטרפו להיות מוכרים ואז יהיה עליהם ^{אשר} פקות. אם הם לא יכבימו לכך, הם לא יוכלו להיות בבתי-הספר / מוטרים את חובת הלימוד והילדים הלומדים בהם יצטרפו לבקר בבתי-הספר הגלים. הקונסול הצרפתי הוא היחיד, שהמציא לנו רשימה מדוייקת של בתי-הספר שלו, כמובן שהכניס ברשימה זו גם את כל בתי-הספר של אליאנס.

לפי הערכתו של מר בן-אור לומדים בכל בתי-הספר של המסיון כ-3000 ילדים, כמובן, שהרוב הם נוצרים.

א. ציולינג: אין לי ספק שאנחנו עומדים בנקודה זו בטאלה החשובה לעתיד, למידת שלמות היחסים בארץ-ישראל. חנוך הדור של היישוב הערבי יקבע את האופי החברתי של חלק זה של האוכלוסיה במדינה. יותר מזה, הוא גם ישפיע במידה ידועה גם על אלה שמעבר לתחום המדינה. אני יודע שזהו עניין מסובך, עניין שצריך לעבור והתחנות רבה. אני מניח שבמשך תקומה קצרה יעשו הרבה דברים חיוביים. אינני בקיא ביותר בכל מה שנקטה.

הקדמתי כל זאת בכדי לומר שאותם דברי הבקרה שאומר, אותן השאלות שאציג כחזיונות שליליים, אני עוסק בהם מתוך אינפורמציה שקבלתי ממקורות מהימנים בעיני, אך יתכן שאני טועה. אציין את הפגמים מתוך מגמה לחקנט, מבלי להתעלם מההישגים שנעשו בשטח זה ובתקופה קצרה זו.

קודם כל עניינים פרינציפיוניים

אחרים. איני רואה כל הצדקה למצב הקיים ויחס להנאי עבודתם של המורים הערביים. המורים הערביים מקבלים 25-30 לירות לחודש. מר בן-יהודה מור לנו אח נסכום משכורתם של כל המורים הערביים, חלקתי אותו למספר תורים/שכל מורה מקבל באופן ממוצע 33 ל"י לחודש. אולם, חלק מהמורים מקבל למעלה מ-100 לירות לחודש, כך שנמצא מי שמקבל גם פחות לי נאמר שרוב המורים מקבלים משכורת של 25-30 לירות לחודש. מספר זה יכול להתקבל על הדעת, כיון שהממוצע הוא 33 לירות לחודש. איני מבין מדוע ממשיכים לקבל משכורת זו המורים הערביים בזמן שפקידים יהודים מממשלת המנדט קבלו כבר תוספות. חוץ מזה, כל מי שמתקבל לעבודה מחדש מקבל כבר משכורת אחרת, לא לפי המשכורת של תקופת המנדט. ומכיון שמספר המורים גדל, כי נתקבלו מורים חדשים, אין כל יסוד למשכורת כזאת. לטענה זו יכולים לומר לי: א) היישוב הערבי אינו משתתף בהוצאות החינוך; ב) רמת החיים של היישוב הערבי יותר נמוכה מזו של היישוב היהודי. אבל, אם אומרים לי מצד אחד שהיישוב הערבי אינו משתתף בהוצאות החינוך, אבל יחד עם זאת מכריחים את היישוב הערבי למכור את התוצרת במחיר נמוך, פירוש הדבר שהוא משלם את מלא המחיר. דבר זה אינו שייך רק להוראה, הוא שייך גם להגינה ולשטחים אחרים. אני מבקש לשנות את הדבר הזה במהירות האפשרית.

ביחס לפנימיה עבור סמנריון למורים

ערביים, איני חושב שיהיה זה נכון לחפש בענין זה אה השויון המוחלט ולהגיד: מכיון שאיננו תומכים בבתי-ספר אחרים, אין לאפשר לחלמידים אלה החזקה בפנימיה בלי חשלוט. במקרה זה, צריך שחינתן אפשרות למחוטרי יכולת להשחחף בסמינרים אלה על ידי

הלואה שיוכלו להחזירה בזמן עבודתם. יש לי רושם שישנה אהדה לערבים החקיקים; הערבי מנצח שר"ר בן-יהודה הזכירו, אף הוא אחד החקיקים של נצרת; יש לי רושם שהיחס בענין זה הוא קצת על יסוד העבר. לעומת זאת עשו מעשים בלתי חוקיים לגבי פיטורים של מורים. נשלח חוזר לכל המורים האוסר עליהם להיות חברי במפלגה ולבקר בקלובי מפלגה, באיום של פיטורים. היו פיטורים של עשרות מורים והיו לכך בעתונות הסברים פוליטיים. אני חושב שהפעולה הזאת היא בלתי חוקית ובלתי צודקת. אפשר לטפוח רק על מעשים ולא על השתייכות פוליטית, כי המפלגות בארץ ישראל הן ליגאליות. אין רשות לפטר קומוניסטים בגלל היוחסן קומוניסטיים. אוסי הפיטורים היה שרירותי, רק בגלל מלחמה על הענין הארגוני. מטרים אולי בגלל אי-השתייכות לברית פועלי ארץ-ישראל, אבל אין עוד עדיין חובה של השתתפות בברית פועלי ארץ-ישראל. איני מסכים לכך שמוחר לפטר קומוניסטים; המפלגה הזאת היא ליגאלית, היא רשאית לפעול ומוחר לפטר רק על יסוד פעולת החירה. בענין זה נעשתה פעולה שרירותית ואני מציע, באופן מורמלי, שתעשה חקירה על אופן הפיטורים והמינויים של המורים. איני בטוח שהמשך ההסתגלות של עובדי החינוך הערביים אינו המשך של הסתגלות ממין אחר מתקופת המנדט.

אני רוצה להעיר בענין החלמידים בבתי הספר הערביים. יכול להיות שבענין זה ישנם דברים שטרם הספיקו לעטוחם, איני מאשים איש על כך כי אני יודע שיכולים לא להספיק, אבל יש לי אינפורמציה מקומות רבים שבהם המצב הוא בלתי אפשרי. הממוצע של הילדים הלומדים בכיתה אינו אומר דבר. בחיפה למשל, לומדים 450 ילדים עם חמישה מורים (ד"ר בן-יהודה: בחיפה מלמדים כבר 11 מורים) ייחכך ואני שמח על כך. (ייחכך שהמספרים שקבלתי אינם נכונים). במקום כמו מג'דל בדרום לומדים 310 תלמידים עם 3 מורים. בעכו לא נפתח השנה הגן שהיה קיים בשנה שעברה. בישיה, על יד נצרת, נשארו מחוץ לבתי-הספר למרות זאת שנרשמו 80 ילדים. אמילו בנצרת עצמה,

ועדת החינוך
7.12.49

אמרו לי, נרשמו 1500 ילדים כנגד 900 שלומדים (ד"ר בן-יהודה: כיום לומדים כבר 1500 ילדים בנצרת) יכול להיות שחלו תמורות במספרים שקבלנו, ואשמח לקבל את הרשימה המרויכת.

לבטוח אני רוצה לעמוד על ענין החינוך במיסיון. אני מבקש שבענין זה תפעל ממשלת ישראל לפי חוקתה היא, כי לא יכול להיות מצב כזה שבתי"ס במדינת ישראל יהיו סגורים בפני מחלקת החינוך הממשלית. אני יודע שענין המיסיון הוא ענין מטובך, אבל לצאת מהסבך אפשר לא על יסוד פיטורים, כי אם על יסוד עמדה ברורה ונמרצת. זו היא שאלה ביחס לילדי ערבים, אבל זאת תהיה גם שאלה הנוגעת לילדים יהודים. אני מבקש שהטיפול בענין זה יהיה דחוף ושנקבל על כך אינסורמציה בזמן הקרוב ביותר.

היו"ר ט. פרסיץ: המשך הדיון בענין החינוך הערבי

יהיה בישיבה הבאה. כעת נשמע

את הרצאת בא"כוח אגף החרבות על בנינו ועבודתו של האגף.

סעיף ב' - הרצאת בא"כוח אגף החרבות על בנינו ועבודתו של האגף.

היו"ר ט. פרסיץ: ההרצאה על אגף החרבות במסדר החינוך

שחכינו לה זה כה רב חובא עכשיו לפנינו.

אני מבינה שמר אברך ימסור לנו טקירה כללית על עבודתו של אגף החרבות, אשר קיינו לשמוע אותה בתחילה עבודתה ומצטערים לשמע עה לאחר שכבר נעשתה שורה שלמה של פעולות ואנו צריכים להתייחס אליהן כאל עובדות. בהזדמנות זו אנו נעביר לאגף החרבות גם את השאילתות שנשאלו בקשר לאגף החרבות.